

OPONENTSKÝ POSUDEK

diplomové práce **Bc. Pavla Koukola**,

posluchače PdF UHK v oboru dějepis – tělesná výchova,

Politický a správní vývoj Rychnova nad Kněžnou v letech 1948–1960

HÚ FF UHK, 2016, 69 s.

Diplomová práce Bc. P. Koukola se řadí do tematické skupiny absolventských prací, jejichž vedoucím na HÚ FF UHK je doc. dr. Ondřej Felcman, a které vytváří pod jeho dohledem regionální sondy do problematiky státní správy a politiky v regionech ČSR v období poúnorové republiky. Samotné téma bylo v české absolventské historiografii zpracováno již mnohokrát, jen zřídka se však tyto diplomové výzkumy orientují na situaci po r. 1948. Podobné práce, jsou-li na dostatečné odborné úrovni, mohou vytvořit základ pro budoucí meziregionální komparace. Z tohoto důvodu shledávám samotnou volbu tématu diplomové práce jako velmi vhodnou.

Diplomová práce je dělena do tří základních chronologických částí, které jsou dále vhodně členěny v subkapitoly. Chronologické dělení je logické, zahrnuje etapy let 1948–1954, 1954–1957 a 1957–1960. Autor v úvodu avizuje, že se bude věnovat především MNV, což se projeví již v náhledu na strukturování obsahu: pro klíčová správní léta 1954–1957 sice neponechává stranou další politické orgány, které měly na správní chod města jistě patrný vliv, ale svůj model prezentuje s centrem v místním správním orgánu. Poslední část (léta 1957–1960) se zabývá tzv. cestou k socializaci a budováním socialismu v ČSR. Autor tak postupuje od konkrétních regionálií v části I. přes dominanci lokálního správního útvaru (MNV) v části II., až téměř po obecnou rovinu správy v ČSR v pozdních 50. letech (s přihlédnutím k regionálním prvkům). V práci bohužel není tento postup nijak metodologicky vysvětlen, proto se čtenář, orientován názvem práce, ke konci textu již ocitá na poněkud jiné – širší – tematické půdě. Mimochodem, již v samotném zadání a úvodním listu práce (měl jsem k dispozici elektronickou verzi) je chyba dokonce v samotném názvu práce: nese název „*Politický a správní vývoj Rychnov nad Kněžnou v letech 1948–1960*“, což jistě není správně česky. Chybu autor opakuje i v anglickém překladu, kde znatelně chybí předložka. U názvu práce to opravdu není vhodné.

Podíváme-li se na jednotlivé části textu, vidíme, že autor v první části postupuje metodou klasické analýzy (sou)činnosti jednotlivých institucí. Tento model shledávám jako vhodný, neboť bude možné výsledky výzkumu dále komparovat s podobně strukturovanými výzkumy jiných regionů. Mám zejména na mysli proces vyakčnění, činnost MAV NF, MNV, OV KSČ, atp. Zastoupení jednotlivých prominentů nejen těchto

institucí, stejně jako implementace členů masových organizací do (nejen) akčních výborů NF (s. 14.), jsou vhodně vyloženy. Únorové změny roku 1948 ve sledované oblasti jsou popsány dynamicky, text je v tomto místě čtivý a poukazuje na autorovu celkem pečlivou analýzu materiálů všech orgánů a institucí, které se podílely na celkovém dění. Ocenit lze také autorské sledování voleb (zejm. s. 16 an.) r. 1948 a vytváření principu jednotné kandidátky NF v Rychnově. Autor ukazuje i dílčí rozpory v chaotické době, např. mezi MV KSČ a OV KSČ; tyto administrativně organizační činnosti jsou bezesporu zajímavé (s. 17), byť o nich autor pojednal krátce.

V další části pak autor zběžně popisuje rozdělení struktury MNV, personální fluktuaci a také obsazení referátů vzhledem k politické orientaci referentů (s. 22). Jedná se celkem o ucelenou deskripci čistého vývoje správního aparátu. Kolega Koukol ovšem, aniž by osvětlil důvod, nechává „promlouvat“ především prameny, které vznikly činností pléna MNV. To s sebou nese mnoho koncepčních problémů. Chápu, že ve sledované literatuře je plenární zasedání popsáno jako nejvyšší orgán NV, nicméně mnohem zajímavější by bylo sledování aktivit mocenského orgánu celého MNV, tj. rady. A samozřejmě její propojení s radou ONV, které bylo očividné i v jiných regionech. Autor však nevychází ze své pozice pevně stanovených hierarchických struktur, což je škoda. Připravil tím čtenáře o další (mocenský) rozměr fungování lokální správy, která je podle mého názoru mnohem důležitější. Ve spleti celkem banálního vývoje MNV lze ovšem ocenit implementaci kulturních a hospodářských rozměrů; oceňuji zmínky o vyvlastnění majetku Kolowratů (s. 26), o družstevnictví a bytové výstavbě (s. 27).

Je jistě chvályhodné, že si autor všiml neprobádaného fenoménu voleb do národních výborů v r. 1954. Začíná jej však tezí o zrušení referátů a jejich nahrazení odbory, „*v jejichž čele už nestál člen rady MNV*“ (s. 28). Což autor sice dokládá citací odborné literatury, ale pouze na úrovni přepisů. Zejména v malých podmínkách (typicky MNV) můžeme napříč ČSR sledovat v různých regionech, že z čistě utilitárních a personálních důvodů se mnohdy v čele odboru, i když často přechodně, usadil (staro)nový člen rady NV, a to jaksi „navzdory“ oficiálním předpisům. Konec konců, ani před touto správní reformou neplatilo, že člen rady MNV musí být nutně zároveň referentem. Zde by se měl autor více poučit nejen z dobové legislativy, ale nastudovat také oběžníky MV, které tuto situaci operativně řeší. Absence pramenů centrální povahy se tak v textu nemile projevuje simplifikací celého procesu.

Stejně tak nemohu souhlasit s tvrzením, že s k předvolební agitaci se dochovaly prameny jen v kronice města. Autor opominul prameny z provenience nadřazených

orgánů, které měly za úkol hodnotit a připravit volební proces, v drtivé většině regionů i pro jednotlivá města. Mám na mysli zejména prameny z činnosti ONV, OV KSČ, OV NF, KNV, KV KSČ, KV NF... Studium těchto pramenů by autor získal plastičtější obraz o agitační rovině přípravy voleb v Rychnově, a zároveň i komparaci s dalšími podobnými městy kraje, která by mu umožnila poukázat na specifika Rychnovska.

S volbami do NV má autor vůbec celkově potíže. Pokud jde o volby do NV v roce 1957 (s. 48 an.), přímo by se vybízelo vytvořit jednu komparační kapitolu, kde by byly oba volební procesy (1954, 1957) srovnány, především pak poukázáno na jejich rozdíly. Zde se nevyplatí postupovat zcela chronologicky (zvláště u diplomové práce), ale více poukazovat na práci s analytickou a komparační metodou. Autor má částečný přehled o BP a DP, které na UHK byly v historických tématech vypracovány, proto se snadno mohl podívat na práce, které tyto volby řeší,¹ a inspirovat se pro svou vlastní metodologickou práci. K tomuto srovnání ovšem autor nedochází. Volby r. 1957 jsou popsány na necelé jedné straně (mluvíme-li o jejich odborném popisu), téměř strojově a není poukázáno na hlavní rozdíly (agitace, příprava voleb, kandidáti...) voleb 1954 a 1957. Považuji to za velkou chybu.

Naopak v další části (1957–1960) autor provádí vcelku sympatický exkurz do zpětného hodnocení činnosti MNV po volbách roku 1957. Zachytil kritiku bývalého vedení NV a naznačil, jak se ke kritice přihlásil jako odpovědný Josef Pavelec a jak se celé hodnocení politicky profilovalo. Nepochybně zajímavé jsou i personální změny v období, které autor označuje jako „období završení socialismu“ (s. 56 an). Transformace v nových podmínkách (1960) je dobře koncepčně vymezena, volby v roce 1960 by si však opět zasloužily větší komparační zachycení.

V závěru pak autor považuje národní výbory (především studovaný MNV) za „převodní páku“ celého mechanismu, což ovšem sám účelně rozporuje tvrzeními o „očistném procesu“ (s. 63) a celkovým hodnocením. Závěr je tedy logickým vyústěním celého textu, jen generalizace NV na pouhou převodní páku systému se zdá poněkud snadným řešením – autor sám dokazuje, že minimálně rychnovský MNV byl velmi svébytnou a živou organizací.

Při celkovém hodnocení předložené DP tedy konstatuji, že práce je rozhodně přínosná, vhodná pro další komparační výzkumy, s uceleným tématem a promyšlenou strukturou. Nicméně na magisterském stupni bych přece jen očekával rozsáhlejší a

---

¹ Aktuálně jde o BP Moniky KABEŠOVÉ, *Mechanismus a realizace voleb do systému národních výborů v Pardubicích (srovnání let 1954 a 1957)*, BP PdF UHK, Hradec Králové 2015.

pečlivější (nebo lépe: metodologicky více upevněnou) práci s historickým uchopením vlastních vztahů více rozličných orgánů na místní i okresní úrovni. Větší prostor by si zasloužila nelineární komparace a destrukce chronologického směřování textu, který by autorovi pomohl k důsledné komparaci, která v práci chybí. Jazyk práce je na solidní (nikoli perfektní) úrovni, graduje zejména tam, kde je patrné, že autora popisované události odborně zajímaly. Patrný je i vliv vedoucího práce, který se jistě zasloužil o mnohé její kvality. Za značnou formální chybu považuji, že autor nepoužil povinný citační úzus HÚ FF UHK; ani systém, který v citacích prezentuje, byť se autor o jednotnost poznámkového aparátu snaží, není bez chyb.

Celkově však konstatuji, že **diplomant splnil elementární požadavky**, kladené na diplomové práce. **Doporučuji** proto, aby **přistoupil** k obhajobě předložené práce. V případě, že bude pohotově reagovat na níže položené diskusní otázky, **navrhuji předloženou práci hodnotit známkou** .

V Hradci Králové dne 10. 5. 2016

PhDr. Tomáš Hradecký, Ph.D.

odborný asistent HÚ FF UHK

Otázky k obhajobě DP:

- Jak by autor zhodnotil hlavní rozdíly v průběhu přípravy a realizace voleb do NV v lokálním měřítku?
- Lze vysledovat také vztahy MNV – ONV – KNV v dochovaných pramenech? O jaký typ dokumentů se jedná a jak tyto dokumenty ovlivnily chod sledovaných institucí, především MNV?